

# Vergeten slachtoffers tijdens WO II in de GGz en gehandicaptenzorg

Congres

10 juni | De Basis, Doorn



“Zij stierven als sneeuw voor de zon...”

# Nationaal congres over de Nederlandse GGz tijdens de Duitse bezetting

'Zij stierven als sneeuw voor de zon'

(Een citaat uit de Mémoires van Cornelis den Hartog, een voormalig patiënt van de Willem Arntsz Hoeve te Den Dolder)

10 juni 2016

De Basis, hoek Willem van Lanschotlaan 1 en Stamerweg 22, 3941 XV Doorn

## Inleiding

Tijdens de Duitse bezetting van ons land stierven volgens tot nog toe beschikbare gegevens bijna 9.000 psychiatrische patiënten en mensen met een verstandelijke beperking méér dan in de zes jaren voorafgaand aan deze bezetting. In 1944 en 1945 nam deze sterfte dramatische vormen aan. Vele instellingen die aangesloten zijn bij GGz Nederland of de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) willen aandacht geven aan deze zwarte bladzijde uit hun geschiedenis. Het Ministerie van VWS en het Nationaal Comité 4 en 5 mei ondersteunen hen in dit streven.

Op 10 juni 2016 organiseren Altrecht (geestelijke gezondheidszorg Utrecht en omgeving) en Reinaerde (zorg voor mensen met een beperking Utrecht en omgeving) een gevarieerd congresprogramma onder leiding van Ad van Liempt. Naast bekende historisch onderzoekers doen vertegenwoordigers van diverse Nederlandse GGz- en VGz-instellingen mededelingen over het tot nog toe verrichte lokale onderzoek op hun instellingsterrein naar gebeurtenissen tijdens de oorlog. Naast diverse lezingen en een film zijn er boeken te koop en wordt er gedebatteerd over de vraag of deze oorlogsfeiten niet om een nationaal wetenschappelijk onderzoeksprogramma vragen. Altrecht en Reinaerde menen dat dit ook het herleven van stigmatisering van mensen met een psychiatrische ziekte of een verstandelijke handicap zou kunnen tegengaan.

Sympopna verzorgt de praktische organisatie en de registratie voor dit congres.

*Save the date! Kom uw licht opsteken en praat mee over dit belangrijke thema!*

## Dagvoorzitter

Ad van Liempt

## Doel

Commitment verwerven van branche-organisaties en betrokkenen voor een landelijk wetenschappelijk onderzoeksprogramma naar het lot van 'gewone' psychiatrische patiënten (inclusief mensen met een verstandelijke beperking) in Nederland gedurende WO II.

## Beoogd publiek

- Raden van Bestuur van zorginstellingen in de sectoren GGz en VGz;
- Psychiaters en specialistische artsen voor mensen met een verstandelijke beperking;
- Verpleegkundigen en SPH-ers;
- Patiënten en familieleden;
- Algemeen geïnteresseerden;
- Functionarissen met invloed op het beleid in de wereld van GGz en VGz.

## Accreditatie

Wordt aangevraagd bij

- NVvP ( Psychiaters)
- Cluster 1 (Huisartsen, specialisten ouderengeneeskunde en artsen voor verstandelijk gehandicapten)

## Toegangsprijs

25 euro voor de lunch.

## De programmacommissie

- Armand Höppener, voorzitter Kerngroep Vergeten Slachtoffers, oud voorzitter RvB Altrecht.
- Joost Vijselaar, hoogleraar geschiedenis met een bijzondere leeropdracht ten dienste van de geschiedenis van de psychiatrie, Universiteit Utrecht.
- Berno van Meijel, lector en bijzonder hoogleraar GGz Verpleegkunde aan de Hogeschool Inholland, VU medisch centrum (Psychiatrie) en Parnassia Groep.
- Cecile aan de Stegge, historicus van de psychiatrische verpleegkunde en pleitbezorger voor dit thema.

NB: Voorafgaand aan dit congres, op zaterdag en zondagochtend 21 en 22 mei vindt in De Basis al een ontmoeting plaats tussen Nederlandse en Duitse onderzoekers met interesse in de psychiatrie tijdens WO II. Hierbij zijn ook geïnteresseerde bezoekers van dit congres van harte welkom.

Het congres is mede mogelijk gemaakt door:



## Programma

09.00 uur	Zaal open, ontvangst, koffie	13.45 uur	Inhoudelijk forum over 'lokaal onderzoek' Ad van Liempt praat met Corry van Straten (onderzoeker lotgevallen Bloemendaal en Rosenberg), Bert Euser (onderzoeker lotgevallen naar joden in Maasoord) en Johan Gortworst (over de lotgevallen van zijn moeder, die verpleegster was in Vogelenzang en Dennenoord)
09.30 uur	Opening door de dagvoorzitter	14.15 uur	Inhoudelijk forum over 'gedenken' Ad van Liempt praat met Rense Schuurmans (monument Dennenoord), Corry van Straten (monument Parnassia), Cor Arends (monument Zon & Schild) en Leonard van Wijk (monument Warnsveld) over de monumenten die zij voor hun organisaties oprichtten en wat zij daarmee beoogden
09.45 uur	Het belang van WO II als moreel ijkpunt voor de GGz door Marcel Floor (Directie Maatschappelijke Opvang en Steun aan oorlogsgetroffenen, Ministerie van VWS)	14.45 uur	Marianne Boer speelt twee pianowerken van Micha Hillesum (enige tijd patiënt in Het Apeldoornsche Bosch)
10.00 uur	The discovery of 'NS-Euthanasia' in Germany - scientific research, political support and public recognition, door Prof. dr. Gerrit Hohendorf (Technische Universiteit München, Duitsland)	15.10 uur	THEEPAUZE
10.30 uur	Prof. dr. Ismee Tames (NIOD/UU/Stichting 40-45) over de vraag of NIOD en UU mogelijkheden zien voor samenwerking aan nationaal onderzoek naar de psychiatrie tijdens WO II	15.30 uur	Prof. dr. Joost Vijsselaar (Universiteit Utrecht) over de noodzaak om tot een nationaal wetenschappelijk programma te komen
10.50 uur	Discussie en vragen	15.50 uur	Hans Kröber bevestigt deze noodzaak vanuit de wereld van mensen met een beperking
11.00 uur	KOFFIEPAUZE	16.10 uur	Gerdi Verbeet (Voorzitter Nationaal Comité 4 en 5 mei) benadrukt het maatschappelijke belang van erkenning van het lot van psychiatrische patiënten en mensen met een beperking die massaal stierven tijdens de Tweede Wereldoorlog
11.30 uur	Marco Gietema en Cecile aan de Stegge presenteren bevindingen en nieuwe vragen waartoe het actueel lopende wetenschappelijke onderzoek naar de sterfte in de Willem Arntsz Hoeve tijdens de Duitse bezetting leidt (Altrecht en Reinaerde)	16.30 uur	SLOTDEBAT met inbreng vanuit de zaal Ad van Liempt nodigt de zaal uit om vertegenwoordigers van GGZ Nederland, VGN, LPGGz en LFB te bevragen op hun visie over het belang van voortgaand wetenschappelijk onderzoek naar de Nederlandse psychiatrie tijdens WO II
12.00 uur	Een inleidend woord bij een documentaire door Rense Schuurmans	16.45 uur	Sluiting en borrel
12.15 uur	Documentaire: 'De helletocht die vergeten werd'		
12.45 uur	LUNCHPAUZE (met boekenstand voor alle participanten)		